

Mam prawo czuć się bezpiecznie

**SCENARIUSZ WARSZTATÓW DLA DZIECI
W WIEKU 7-12 LAT PRZEBYWAJĄCYCH
W OŚRODKACH DLA CUDZOZIEMCÓW**

**DAJEMY
DZIECIOM
SIĘ**

dawniej
Fundacja
Dzieci
Niczycie

FUNDACJA DAJEMY DZIECIOM SIŁĘ (dawniej Fundacja Dzieci Niczyje) dąży do tego, by wszystkie dzieci miały bezpieczne dzieciństwo i były traktowane z poszanowaniem ich godności i podmiotowości.

Chronimy dzieci przed krzywdzeniem i pomagamy tym, które doświadczyły przemocy, by znały swoje prawa, wierzyły w siebie i cieszyły się życiem.

Realizując naszą misję:

- Oferujemy krzywdzonym dzieciom i ich opiekunom pomoc psychologiczną i prawną.
- Uczymy dzieci, jak mogą uniknąć przemocy i wykorzystywania.
- Uczymy dorosłych, jak traktować dzieci/co mogą zrobić, żeby nie były krzywdzone.
- Informujemy dorosłych, jak reagować, gdy podejrzewają, że dziecku dzieje się krzywda.
- Wpływamy na polskie prawo, by jak najlepiej chroniło interes dziecka.

Copyright © 2016 Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę
ul. Walecznych 59
03-926 Warszawa
tel. 22 616 16 69
e-mail: biuro@fdds.pl
www.fdds.pl

Opracowanie: Anna Kawalska
Konsultacja merytoryczna: Jolanta Zmarzlik
Redakcja: Sylwia Romańczak
Projekt graficzny i skład: Ewa Brejnakowska-Jończyk, www.ewa-bj.pl
Rysunki: Elsi Adajew

UNIA EUROPEJSKA
FUNDUSZ AZYLU,
MIGRACJI I INTEGRACJI

„Bezpieczna przystań”

Publikacja powstała w ramach projektu „Chronimy dzieci w ośrodkach dla uchodźców: kompleksowy system ochrony dzieci przed przemocą i wykorzystywaniem”, współfinansowanego ze środków Krajowego Programu Funduszu Azylu Migracji i Integracji oraz z budżetu państwa.

Wyłączna odpowiedzialność za treści zawarte w niniejszej publikacji spoczywa na Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę. Komisja Europejska oraz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji nie ponoszą odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych treści.

DAJEMY
DZIECIOM
SIŁĘ

dawniej
Fundacja
Dzieci
Niczyje

URZĄD DO SPRAW
CUDZOZIEMCÓW

Spis treści

Warto wiedzieć	2
Charakterystyka zajęć	4
Scenariusz zajęć	5
Część 1.	
Wprowadzenie i integracja	5
Część 2.	
Emocje – odczuwam, rozpoznaję, nazywam	7
Część 3.	
Prawa dzieci. Nikt nie ma prawa bić dzieci	9
Załączniki	13

Warto wiedzieć

W ośrodku dla cudzoziemców znajdują się dzieci, które wraz ze swoimi rodzicami/opiekunami lub jednym z nich, ubiegają się o status uchodźcy i znajdują się w tzw. procedurze uchodźczej. Na zajęciach mogą być dzieci, które mieszkają dłużej w ośrodku (nawet kilka lat) oraz takie, które dopiero do niego przyjechały. Nie należy liczyć na to, że stanowią one zgraną, zintegrowaną grupę. Dlatego tak ważne jest wprowadzenie zasad pracy oraz stworzenie dobrej atmosfery poprzez zorganizowanie prostych zajęć integracyjnych.

Należy przygotować się na pracę z wielokulturową grupą, osobami o różnym stopniu znajomości języka polskiego. Wskazane jest dowiedzieć się z jakich krajów pochodzą uczestnicy oraz w jakim języku/językach muszą być prowadzone zajęcia, by wszyscy uczestnicy je rozumieli. Podczas warsztatu prowadzący powinien używać prostego, niezargonowego języka; w przypadku pracy z tłumaczem należy pamiętać o tym, by fragmenty do tłumaczenia nie były za długie. Należy również pamiętać, że praca z tłumaczem wydłuża polecenia i całe zajęcia. Dobrym sposobem przekazywania instrukcji do ćwiczeń jest pokazywanie i modelowanie tego, co będzie robione. Prowadzący powinien mieć także przygotowane dodatkowe krótkie ćwiczenia (pobudzające bądź wyciszające), których może użyć jako przerywników, w razie potrzeby.

Przygotowując się do pracy z dziećmi w ośrodku, warto zdobyć podstawową wiedzę na temat krajów pochodzenia uczestników: gdzie dany kraj leży, jakie są w nim większe miasta, jaka jest obecna sytuacja w kraju, jaką religię wyznają mieszkańcy, jakie obyczaje panują w kraju. Informacje można znaleźć w internecie, książkach, publikacjach organizacji pozarządowych zajmujących się edukacją międzykulturową (spis takich organizacji można znaleźć na stronie www.uchodzczy.info) lub zdobyć wiedzę bezpośrednio od osób będących reprezentantami danej kultury.

W latach 2007–2015 najliczniejszą grupą osób ubiegających się o status uchodźcy w Polsce byli obywatele Federacji Rosyjskiej (z których większość stanowiły osoby narodowości czeczeńskiej), a następnie w kolejności obywatele Gruzji, Ukrainy, Armenii i Syrii.

Poniżej zamieszczamy podstawowe informacje na temat kultury czeczeńskiej.

Pracując z dziećmi z Czeczenii (a także z innych kaukaskich republik: Inguszetii, Dagestanu) warto wziąć pod uwagę, że wiele osób z tego kręgu kulturowego przyjmuje zasadę, że pomiędzy osobami płci przeciwnej, niebędącymi członkami rodziny, nie powinno być kontaktu fizycznego. Chłopcy i dziewczęta np. mogą nie chcieć złapać się za rękę. Podczas poczęstunku niektóre dzieci mogą chcieć zjeść osobno, w podziale na grupy chłopców i dziewcząt.

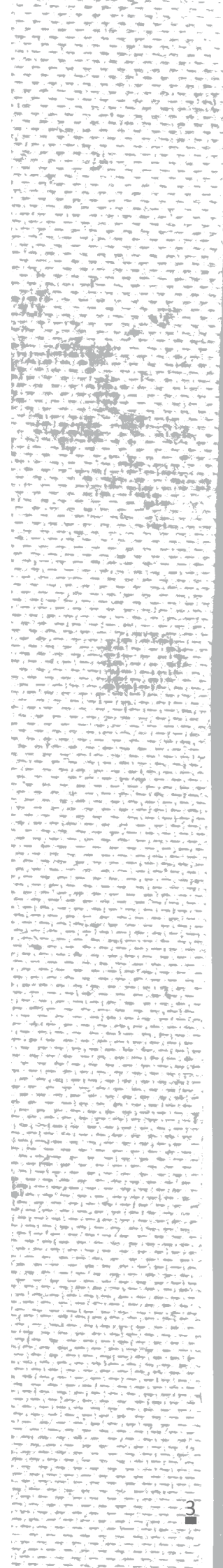
Na całym Kaukazie ważny jest szacunek do starszych. W rodzinach czeczeńskich dużą rolę pełni starsze rodzeństwo, które często opiekuje się młodszym. Starsze rodzeństwo proszone jest o pomoc w trudnych dla młodszego dzieci sytuacjach, młodsze rodzeństwo powinno słuchać się starszego, okazywać mu szacunek. W kulturach kaukaskich bardzo ważne są również honor i tzw. zachowanie twarzy – obraza słowna jest odbierana bardzo dotkliwie. W obecności dziewczynek nie powinno się mówić brzydkich słów, rolą braci jest wstawić się za siostrą, którą ktoś obraził.

W porównaniu do kultury polskiej, kultury kaukaskie są bardziej ekspresyjne. Bardziej żywiołowe reakcje, głośniejsze rozmowy czy brzmienie (gardłowa wymowa) takich języków jak czeczeński, gruziński mogą sprawić, że zwyczajna wymiana zdań pomiędzy osobami z tych krajów może być odbierana przez Polaków jako agresywna.

Czeczenci to wyznawcy islamu, planując więc posiłek należy pamiętać, że muzułmanie i muzułmanki nie jedzą wieprzowiny, dotyczy to także żelatyny wieprzowej, którą zawierają niektóre cukierki i żelki. Warto pamiętać także o tym, że wyznawcy islamu modlą się pięć razy dziennie oraz o tym, że w miesiącu ramadan muzułmanie i muzułmanki postzą od wschodu do zachodu słońca (dotyczy to dorosłych, ale starsze dzieci mogą praktykować post tyle dni, ile są w stanie).

Pracując z osobami z innych kręgów kulturowych warto pamiętać, że stanowią one, podobnie jak Polacy, bardzo zróżnicowaną grupę, dlatego też wiedza o ich krajach, tradycjach i kulturze może być jedynie wskazówką, podpowiedzią z czym możemy się spotkać, a nie receptą na udaną współpracę.

Przygotowując się do pracy z grupą dzieci w ośrodku dla uchodźców, warto dowiedzieć się czy w grupie są dzieci o specjalnych potrzebach, np. mają ograniczenia w poruszaniu, ograniczenia intelektualne. Jeżeli tylko jest taka możliwość, należy włączyć je w uczestnictwo w zajęciach poprzez np. modyfikację programu, dołączenie do zespołu dodatkowej osoby prowadzącej, np. wolontariusza, wolontariuszki.

Charakterystyka zajęć

Cele zajęć:

- uświadomienie dzieciom, że nikt nie ma prawa stosować wobec nich przemocy,
- wzmocnienie przekonania u dzieci, że mają prawo czuć się bezpiecznie,
- poinformowanie dzieci, co mogą zrobić w trudnych, zagrażających dla siebie sytuacjach, gdzie mogą uzyskać pomoc.

Czas trwania:

2 godziny 30 minut.

W trakcie zajęć powinna być przerwa (około 10–15 minut) na poczęstunek: ciastka, owoce, napoje. Zajęcia można podzielić na 2 krótsze bloki.

Liczba uczestników:

Zalecana liczba uczestników to 8–16 osób.

Odbiorcy:

Zajęcia adresowane są do dzieci w wieku 7–12 lat, zamieszkujących ośrodki dla cudzoziemców.

Miejsce:

Sala świetlicowa lub szkolna, która umożliwi ustawienie krzesel w koło.

Materiały/sprzęt:

- Komputer, rzutnik, głośniki.
- Kartki flipchartowe, mazaki, taśma do przyklejenia flipchartów, kredki, kartki A4, karteczki samoprzylepne na imiona, kserokopie materiałów do zajęć w liczbie odpowiedniej do liczby uczestników, film „Plac zabaw”, film „Nasi konsultanci”.

Osoby prowadzące zajęcia:

Najbardziej odpowiednie do prowadzenia zajęć są osoby, które mają doświadczenie w pracy z dziećmi w wieku 7–12 lat metodami warsztatowymi.

Zalecane jest, aby zajęcia prowadzone były przez dwóch prowadzących. Pozwoli to zadbać o całą grupę oraz poszczególnych uczestników. Wskazane jest, aby zajęcia prowadzili mężczyzna i kobieta. Świetnymi współprowadzącymi – tłumaczami są młode osoby, które same są uchodźcami i uchodźczyniami, od dawna mieszkają w Polsce, są zintegrowane z polskim społeczeństwem, znają język uczestników zajęć, np. czeczeński, rosyjski oraz dobrze rozumieją ich kulturę i doświadczenia, a także budzą ich zaufanie oraz stanowią dla nich dobry przykład.

Metody pracy:

Gry i zabawy grupowe, praca z filmem, praca w grupach, dyskusja, odgrywanie scenek.

Scenariusz zajęć – Część 1.

Wprowadzenie i integracja

Cele:

- ustalenie norm współpracy na zajęciach,
- stworzenie dobrej, bezpiecznej atmosfery do pracy,
- zintegrowanie uczestników.

Przebieg spotkania

WPROWADZENIE

POWITANIE (5 MINUT)

Forma pracy: powitanie w grupie.

Dzieci siadają na krzesłach w kole. Prowadzący witają się z dziećmi w różnych językach, we wszystkich językach, którymi mówią dzieci w sali oraz w kilku innych popularnych językach (słowniczek z powitaniami w różnych językach znajduje się w załączniku nr 1).

Prowadzący mówią dzień dobry w kilku językach, a grupa dzieci odpowiada. Następnie prowadzący zachęcają dzieci, by powiedziały jak ludzie witają się w ich krajach.

PRZEDSTAWIENIE SIĘ PROWADZĄCYCH I CELE ZAJĘĆ (5 MINUT)

Forma pracy: wprowadzenie prowadzących.

Przedstawienie się dzieciom i poinformowanie o celach zajęć.

Dzień dobry, jestem... (tu imię oraz zawód/czym się zajmuję). Dzisiejsze zajęcia będą o prawach dzieci, o tym, że w Polsce wszystkie dzieci mają prawo czuć się bezpiecznie, a dorośli, rodzice, nauczyciele, pracownicy ośrodka dla uchodźców, muszą o to dbać. Istnieją też organizacje, których zadaniem jest dbać o prawa dzieci, pomagać im i reagować kiedy ich prawa są łamane. W wielu szkołach oraz w ośrodkach dla cudzoziemców wdrażany jest projekt „Chronimy dzieci w ośrodkach dla cudzoziemców”, którego celem jest zapewnienie dzieciom bezpieczeństwa. Oprócz Was, w podobnych warsztatach wezmą udział starsze dzieci, Wasze mamy oraz pracownicy ośrodka.

KONTRAKT (8 MINUT)

Forma pracy: praca na forum.

Prowadzący umawiają się z dziećmi na zasady, jakie będą obowiązywać na zajęciach. Ważne, aby zrobić to w prosty sposób. Można posłużyć się rysunkami i narysować (lub nakleić na flipcharcie) rysunki ilustrujące zasady oraz je wyjaśnić:

1. JEDEN MIKROFON – czyli w danym momencie mówi jedna osoba, inni słuchają (warto wytłumaczyć dzieciom, że siedzimy w kole ponieważ na zajęciach jest ważne co one będą mówić; słuchamy dorosłych, ale też siebie nawzajem).

2. RĘKA – gdy chcemy coś powiedzieć, spytać podnosimy rękę i czekamy na wskazanie przez prowadzącego.

3. SZACUNEK (napisane drukowanymi literami na tablicy) – do każdego na tych zajęciach odnosimy się z szacunkiem, bez względu na to, czy jest starszy, młodszy, czy jest chłopcem, czy dziewczyną, jakiej jest narodowości (Polak, Czechen, Turek), jak wygląda itp. Dopytaj dzieci, co rozumieją przez szacunek. Powiedz, że każdy ma prawo czuć się na zajęciach dobrze, nie można się bić, obrażać itp.

4. IMIĘ (rysunek karteczki z imieniem, np. prowadzącego) – zwracamy się do kogoś tylko tak, jak on/ona chce być nazywany/-a.

5. DRZWI – prowadzący będą zwracać uwagę dzieciom, które nie będą przestrzegać zasad. Dziecko, któremu prowadzący zwróci uwagę 3 razy będzie musiało opuścić salę. Warto tu podkreślić, że prowadzącym bardzo zależy, aby wszystkie dzieci były na zajęciach, bo to ważne zajęcia – dla nich i o ich prawach. Podczas warsztatów będzie zabawa i dużo radości, ale będą też poruszane ważne tematy. Jeśli ktoś będzie uniemożliwił innym udział w zajęciach, to będzie musiał niestety wyjść.

Prowadzący rozdają dzieciom karteczki samoprzylepne na imiona. Dzieci wpisują na kartkach swoje imiona, oprócz imienia mogą napisać swoją ksywkę, przezwisko, które lubią.

INTEGRACJA

Prowadzący informują dzieci, że chcieliby teraz je lepiej poznać, a także żeby dzieci dowiedziały się czegoś więcej o sobie nawzajem.

POZNAJEMY IMIONA: „IMIĘ I GEST” (5 MINUT)

Forma pracy: zabawa grupowa.

Dzieci stoją w kole. Każde dziecko po kolei mówi swoje imię i pokazuje przy tym jakiś gest, np. swoje hobby, to, co lubi robić (np. grać w piłkę, tańczyć) lub inny prosty gest (np. klaśnięcie, obrót, podskok). Następnie wszystkie dzieci powtarzają imię dziecka, które właśnie się przedstawiło i pokazują jego gest.

LEPIJ SIĘ POZNAJEMY: „KTO TAK JAK JA...” (8 MINUT)

Forma pracy: zabawa grupowa.

Dzieci siedzą w kole na krzesłach. Liczba krzeseł jest o jedno mniejsza niż osób biorących udział w zabawie. Jedna osoba stoi na środku i mówi coś o sobie, np. „Kto tak jak ja ma brata” albo „Kto tak jak ja lubi grać w piłkę”, „Kto tak jak ja nie lubi oglądać filmów”. Wszystkie dzieci, które zgadzają się z tym stwierdzeniem muszą wstać ze swojego krzesła i zająć jakieś wolne krzesło.

Nie wolno siadać na krzesła znajdującym się bezpośrednio przy krzesle, na którym siedziało dane dziecko. Nie wolno mówić o konkretnych osobach, czyli np. „Kto tak jak ja lubi Luizę/nie lubi Maliki” itp. Osoba, której nie udało się zająć wolnego krzesła, staje na środku i mówi coś o sobie: „Kto tak jak ja lubi, nie lubi, ma...” itp., ale nie może powtórzyć tego, co mówiły wcześniej inne dzieci.

Część 2.

Emocje – odczuwam, rozpoznaję, nazywam

Cele:

- zwiększenie umiejętności rozpoznawania, nazywania i wyrażania emocji u siebie i innych,
- budowanie akceptacji dla wszystkich przeżywanych emocji,
- dostarczenie dzieciom narzędzi do rozmowy o przemocy.

Przebieg spotkania

NAZYWAMY EMOCJE (10 MINUT)

Forma pracy: praca na forum.

Prowadzący informują dzieci, że teraz będziemy rozmawiać o emocjach, uczuciach, o tym, co odczuwamy w różnych sytuacjach. Każdy człowiek odczuwa codziennie wiele różnych emocji. Prowadzący pytają dzieci jakie znają emocje. Chętne dzieci wymieniają nazwy.

Prowadzący pokazują dzieciom rysunki, które przedstawiają osoby wyrażające emocje: smutek, radość, złość, strach, wstręt, zdziwienie (załącznik nr 2). Przy każdym rysunku dzieci zgadują, co to za emocja oraz opisują, kiedy, w jakich sytuacjach ktoś odczuwa daną emocję.

Pytania do grupy

Pytanie:

- *Co to za emocja? Co czuje osoba na rysunku?*

Odpowiedź:

- *To smutek. Ona jest smutna.*

Pytanie:

- *Kiedy ktoś odczuwa smutek?*

Dzieci opowiadają o różnych sytuacjach, w których ktoś czuje smutek, np. gdy dostanie zły stopień, gdy mama na niego krzyczy, gdy ktoś kogoś pobije itp.

ROZPOZNAJEMY EMOCJE (10 MINUT)

Forma pracy: zabawa na forum.

Prowadzący zapraszają dzieci do zabawy w odgadywanie emocji. Chętne dzieci wychodzą kolejno na środek sali, losują z koszyka karteczkę z rysunkiem emocji (załącznik nr 2), mówią na ucho prowadzącemu nazwę emocji. W razie potrzeby prowadzący pomaga dziecku przypomnieć sobie, jak ta emocja się nazywa. Następnie dzieci odgrywają emocje, a grupa odgaduje ich nazwy.

Prowadzący dopytują dzieci, po czym rozpoznali, że to była dana emocja, np. bo osoba płakała, miała spuszczone głowę.

WSZYSTKIE EMOCJE SĄ NAM POTRZEBNE (8 MINUT)

Forma pracy: dyskusja i podsumowanie.

Prowadzący przyklejają rysunki z emocjami na tablicy. Dyskutują z grupą. Zadają pytania:

- *Jak myślicie, po co nam emocje?*
- *Czy są emocje dobre i złe?*
- *Po co nam radość?*
- *A po co nam strach?*
- *Po co nam złość i smutek?*

PODSUMOWANIE

Na całym świecie, niezależnie od kultury, religii, ludzie odczuwają i potrafią rozpoznać te same emocje. Czują smutek, złość, strach, wstręt, zdziwienie, radość. Wszystkie te emocje są potrzebne człowiekowi do życia. Nie ma złych ani dobrych emocji. Prowadzący krótko wyjaśniają znaczenie przykładowych emocji, np. dzięki radości wiemy, że coś jest dla nas dobre, że to lubimy; gdy widzimy, że ktoś czuje radość wiemy, że zrobiliśmy dla niej/niego coś miłego. Niektóre emocje mogą być mniej przyjemne w odczuwaniu, ale wszystkie są nam potrzebne. Odczuwanie złości, strachu czy smutku nie jest przyjemne, ale jest naturalne i potrzebne. Dzięki strachowi np. wiemy, że coś może być dla nas niebezpieczne. Pomocne jest tutaj porównanie do bólu, który nie jest przyjemny, a który jest jednak bardzo potrzebny i bez którego nie wiedzielibyśmy, że jesteśmy chorzy, że coś jest dla nas niebezpieczne, np. ogień itp.

PRZERWA (10 MINUT)

Część 3.

Prawa dzieci.

Nikt nie ma prawa bić dzieci

Cele:

- uświadomienie dzieciom, że dorośli nie mogą stosować wobec nich przemocy,
- przekazanie dzieciom informacji o konieczności mówienia o sytuacjach, gdy doświadczają lub są świadkami przemocy.

Przebieg spotkania

NIE WOLNO BIĆ DZIECI (25 MINUT)

Forma pracy: praca z filmem.

FILM

Prowadzący zapraszają dzieci do obejrzenia filmu „Plac zabaw”, który został nakręcony i zagrany przez dzieci i młodzież uchodźczą. Proszą uczestników, aby uważnie oglądali film, ponieważ później będą chcieli o nim porozmawiać.

OMÓWIENIE FILMU

Na początku należy dzieciom pozwolić na swobodne opowiedzenie o tym, co zobaczyły w filmie.

Pytanie do grupy:

- *Co się wydarzyło w filmie?*

Dzieci opowiadają wszystko, co zobaczyły. Gdy powiedzą o tym, że pan popchnął dziecko, prowadzący zadaje kolejne pytania:

- *Jak myślicie, co mógł czuć ten pan?*
- *Co zrobił?*
- *Czy miał prawo się tak zachować?*

Prowadzący słuchają odpowiedzi dzieci i dopytują dlaczego tak uważają, nie oceniając jednak ich odpowiedzi i przyjmując wszystkie jednakowo. Aby zaktywizować dzieci, można przykleić na jednej ścianie odpowiedź TAK, a na drugiej NIE i prosić dzieci, aby ustawiły się w odpowiednim miejscu w sali i wtedy dopytywać, dlaczego tak uważają.

Przykładowe odpowiedzi dzieci (na podstawie zajęć przeprowadzonych w ośrodkach):

- Pan nie miał prawa popchnąć dziecka.
- Pan miał prawo nakrzyczeć i popchnąć dziecko, bo się źle zachowywało.
- Pan nie miał prawa nakrzyczeć i popchnąć dziecko, bo jest obcy, tylko rodzic może nakrzyczeć czy dać klapsa dziecku.
- Nikt nie ma prawa bić i popychać dzieci.

Następnie, jeżeli jest dwóch prowadzących, warto, aby jedna osoba zapytała drugą:

- *A co Ty, jako osoba dorosła myślisz – co czuł ten pan?*
- *Co zrobił? Czy miał prawo się tak zachować?*

Prowadzący mówią dzieciom, że pan z filmu prawdopodobnie czuł się zdenerwowany, odczuwał złość, irytację. Miał prawo się tak poczuć, gdyż dzieci mu przeszkadzały, ale nie miał prawa popychać dzieci. Prowadzący informują dzieci, że w Polsce dorośli nie mają prawa popychać, bić dzieci, wyzywać ich.

Nie mogą tego robić ani obce osoby, ani nauczyciele, pracownicy ośrodka, ani rodzice. Bicie dzieci jest zabronione przez prawo.

Następnie prowadzący pytają dzieci:

- *Jak myślicie – co pan mógł zrobić? Jak mógł się zachować?*

Dzieci odpowiadają. Prowadzący potwierdzają właściwe rozwiązania podane przez dzieci oraz dopowiadają te, które nie zostaną przez nie wypowiedziane.

- *Pan mógł powiedzieć dzieciom by przestały.*
- *Mógł je wszystkie zwołać i spokojnie wytłumaczyć, żeby bawiły się gdzie indziej, bo ma tutaj ważną rozmowę, a ławka nie służy do skakania, ale do siedzenia.*
- *Gdy dzieci nie słuchały się pana, mógł pójść do dorosłych opiekunów dzieci i powiedzieć, że dzieci się źle zachowują.*

Druga część omówienia filmu jest poświęcona tematowi, dlaczego dzieci nie powiedziały opiekunom, że pan je popychał.

Pytania do grupy:

- *Co mogły czuć dzieci, kiedy pan na nie krzychał?*
- *Co mogło czuć dziecko, które pan popychał?*
- *Dlaczego dzieci nie powiedziały dorosłym o tym, co się stało?*

Przykładowe odpowiedzi dzieci (na podstawie zajęć przeprowadzonych w ośrodkach):

- Dzieci bały się lub wstydziły przyznać, że były niegrzeczne.
- Nie chciały robić kłopotu rodzicom (bycie w procedurze i czekanie na decyzję w sprawie nadania statusu uchodźcy to trudny czas dla dzieci i dorosłych, rodziny są często po traumatycznych przejściach, mogą doświadczać depresji, żałoby; widząc smutek rodziców, dzieci mogą nie chcieć przysparzać im dodatkowych zmartwień).
- Dzieci bały się, że ich zachowanie może wpłynąć negatywnie na procedurę uchodźczą i ich szanse na zostanie w Polsce (zdarza się, że dzieci słyszą od innych dorosłych nieprawdziwe informacje, że ich złe zachowanie może wpłynąć na decyzję w sprawie nadania statusu uchodźcy. Inni dorośli mogą straszyć dzieci, by nie mówiły rodzicom o tym, co miało miejsce, bo przez nich rodzice będą mieli kłopoty).
- Dzieci bały się, że rodzice/opiekunowie, którym o tym powiedzą, ukarzą je.
- Dzieci uważały, że każdy dorosły może je ukarać, nie widziały nic złego w zachowaniu pana.

Prowadzący słuchają uważnie wszystkich odpowiedzi, bez oceniania, dopytują, by dobrze zrozumieć, co dzieci chcą powiedzieć.

Następnie prowadzący pytają dzieci czy powiedziałyby dorosłym, gdyby taka sytuacja je spotkała lub gdyby były świadkami sytuacji, gdy dorosły popycha inne dziecko.

- *Czy powiedzielibyście swoim rodzicom lub innej dorosłej osobie, gdyby taka sytuacja Was spotkała?*
- *Czy powiedzielibyście swoim rodzicom lub innej dorosłej osobie, gdybyście zobaczyli, że inne dziecko jest w takiej sytuacji?*

Przykładowe odpowiedzi dzieci (na podstawie przeprowadzonych zajęć):

- Tak, powiedziałbym/powiedziałabym.
- Powiedziałbym/powiedziałabym, jeżeli dotyczyłoby to innego dziecka.
- Nie powiedziałbym/powiedziałabym, gdyby to dotyczyło mnie, bo bym się wstydził/wstydziła.
- Sam bym sobie poradził/poradziła.
- Powiedziałbym/powiedziałabym starszemu rodzeństwu (bardzo częsta odpowiedź, rodzeństwo jest często niepełnoletnie).

Prowadzący informują dzieci, że w ośrodku, w szkole mają prawo czuć się bezpiecznie, a dorośli nie mają prawa ich krzywdzić: obrażać, bić, szarpać. Wyjaśniają, że zwrócenie się o pomoc do osób dorosłych w sytuacji, gdy ktoś je bije, popycha lub bije inne dziecko nie jest wstydem ani donosicielstwem,

ale jest ich prawem. To bardzo ważne, żeby prosić o wsparcie. Rolą dorosłych jest pomagać dzieciom w takich sytuacjach, ale żeby mogli to zrobić, muszą o tym wiedzieć, należy ich poinformować.

POMOCNY DOROSŁY (15 MINUT)

Forma pracy: praca na forum, praca indywidualna.

Prowadzący proszą dzieci, żeby pomyślały o różnych dorosłych, których znają i zastanowiły się, komu mogłyby powiedzieć o sytuacji, gdy ktoś je obraża, szarpie, gdy dzieje im się jakaś krzywda.

Prowadzący wymieniają różne osoby, które znajdują się w otoczeniu dziecka, które może ono obdarzyć zaufaniem i o których wie, że te osoby mu pomogą. To mogą być mama, tata, pełnoletnie rodzeństwo, inny członek rodziny, mama/tata koleżanki/kolegi, sąsiad, sąsiadka, nauczyciel/nauczycielka, psycholog, pedagog szkolny, asystent międzykulturowy/asystentka międzykulturowa w szkole*, różni pracownicy/pracownice ośrodka, osoby prowadzące zajęcia w ośrodkach.

Warto wyjaśnić dzieciom, że rolą pedagoga i psychologa szkolnego jest pomoc dziecku w trudnych dla niego sytuacjach: gdy nie radzi sobie z nauką, nie czuje się bezpiecznie w szkole, ma kłopoty w domu, problemy z innymi dziećmi czy inne trudności.

*Asystenci międzykulturowi to osoby zatrudniane w szkołach, których zadaniem jest wspieranie dzieci uchodźczych w procesie integracji; pomagają dzieciom w nauce, pośredniczą pomiędzy szkołą a rodzicami; osoby te same są migrantami lub uchodźcami, często są osobami, które znają dobrze problemy dzieci i obdarzane są przez dzieci zaufaniem.

Prowadzący rozdają dzieciom wycięte sylwetki dorosłych – mężczyzn i kobiet (załącznik nr 3). Dzieci wybierają jedną sylwetkę, która przedstawia osobę, której powiedzieliby o trudnej dla siebie sytuacji. Kolorują ją według uznania i/lub podpisują kim jest ta osoba.

Następnie dzieci pokazują swoje rysunki i mówią do kogo zwróciłyby się po pomoc. Rysunki zawieszamy na ścianie lub na tablicy w sali, jeden obok drugiego, tak, aby tworzyły łańcuch pomocnych dorosłych.

TELEFON ZAUFANIA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (10 MINUT)

Forma pracy: miniwykład prowadzących, ilustracja filmowa.

Prowadzący piszą na tablicy wielkimi literami numer 116 111 TELEFON ZAUFANIA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY oraz rozdają dzieciom ulotki/naklejki z numerem telefonu i proszą, by dzieci przeczytały na głos ten numer. Opowiadają o tym, że w Polsce oraz wielu innych krajach Europy pod tym numerem działa telefon zaufania dla dzieci i młodzieży. Każde dziecko może zadzwonić i porozmawiać o każdym problemie, z którym nie wie jak sobie poradzić, np. o przyjaźni, kłopotach w szkole, problemach z koleżankami i kolegami, trudnościach w domu, gdy spotyka go przemoc, kiedy czuje złość, smutek i nie wie co zrobić. Czasami o takim problemie ktoś może nie chcieć rozmawiać, może wstydzić się powiedzieć komuś znajomemu. Wtedy może zadzwonić pod numer 116 111.

Prowadzący piszą na tablicy wielkie litery ABCD i tłumaczą na jakich zasadach działa telefon:

A – anonimowo – dziecko, które dzwoni nie musi mówić kim jest, wystarczy, że powie jak ma na imię lub poda swoje przezwisko.

B – bezpłatnie – połączenia nic nie kosztują, można dzwonić z telefonów komórkowych i stacjonarnych.

C – chętnie, cierpliwie oraz D – dyskretnie – prowadzący informują dzieci, że dziecko, które dzwoni pod numer 116 111 będzie rozmawiać z osobami, które chętnie i cierpliwie go wysłuchają, pomogą znaleźć wspólnie rozwiązanie, a o jego problemie nie będą mówić innym osobom. Prezentuje dzieciom jednodominutowy filmik „Nasi konsultanci” (link do filmu: <http://www.116111.pl/o-116111/zobacz-film-nasi-konsultanci,aid,38>).

Prowadzący informują, że konsultanci niestety mówią jedynie w języku polskim.

Prowadzący wyjaśniają także dzieciom do czego nie służy telefon zaufania – nie służy do robienia sobie żartów; w tym czasie, gdy ktoś dzwoni, żeby pożartować, inna osoba może porozmawiać o prawdziwym, ważnym dla siebie problemie.

W sytuacji zagrożenia np. gdy widzimy pożar, gdy ktoś zemdleje, a nie ma blisko osoby dorosłej, która mogłaby pomóc, dzwonimy pod numer 112 – to wspólny numer straży pożarnej, pogotowia i policji.

Informacja dla prowadzącego

Obecnie pod numerem 116 111 dzieci i młodzież mogą uzyskać pomoc w 26 krajach. Przed zajęciami warto wejść na stronę www.116111.eu, gdzie znajdują się aktualne informacje o tym, w jakich krajach działa telefon, by móc poinformować dzieci, czy np. działa w ich kraju pochodzenia lub wybranych krajach europejskich.

Na stronie www.116111.pl znajdują się informacje o aktualnych godzinach pracy telefonu, które warto napisać dzieciom na tablicy.

Oprócz telefonu zaufania 116111, istnieje także strona www.116111.pl, gdzie dzieci i młodzież mogą uzyskać pomoc online – kontaktując się z konsultantami poprzez pisemne wiadomości. Przed prowadzeniem zajęć ważne jest, aby prowadzący zobaczyli jak korzystać ze strony, jak się zalogować, jak przesyłać wiadomość, aby móc to pokazać dzieciom.

Następnie prowadzący pytają dzieci, kto z nich korzysta z komputera, kto ma dostęp do komputera, w szkole, świetlicy, w pokoju, czy mają dostęp do internetu.

Prowadzący informują, że dzieci, które mają lub będą miały dostęp do internetu mogą także uzyskać pomoc poprzez stronę www.116111.pl.

Tłumaczą dzieciom, że strona ta działa podobnie jak telefon zaufania, z tą różnicą, że tutaj dzieci mogą kontaktować się z konsultantami za pomocą pisemnych wiadomości. Dzieci mogą pisać w języku polskim, angielskim, rosyjskim i dostaną odpowiedź także w tych językach (tylko inaczej niż przy rozmowie telefonicznej, nie nastąpi ona od razu, czasem trzeba poczekać dzień lub kilka dni). Następnie pokazują dzieciom jak korzystać ze strony www.116111.pl. Na podłączonym do rzutnika komputerze przechodzą z dziećmi procedurę korzystania ze strony, wchodzą na stronę www.116111.pl, klikają w ikonkę Wyślij wiadomość, piszą wiadomość i wysyłają oraz pokazują jak zalogować się jako osoba, która jest na stronie pierwszy raz, podkreślając, że konto też jest anonimowe.

ZAKOŃCZENIE I POŻEGNANIE Z DZIEĆMI (10 MINUT)

Forma pracy: praca na forum.

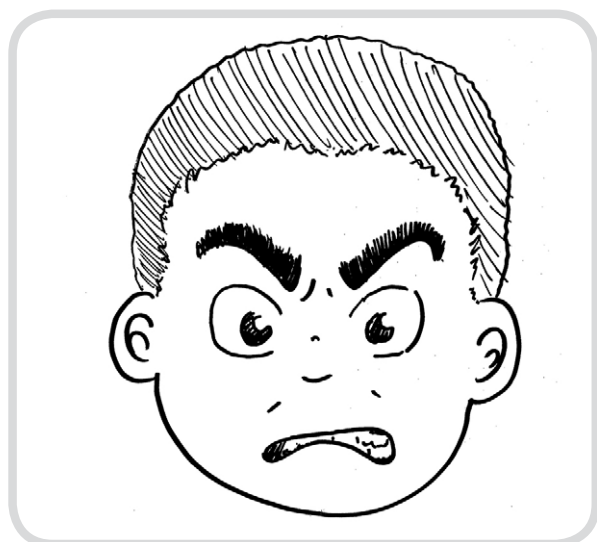
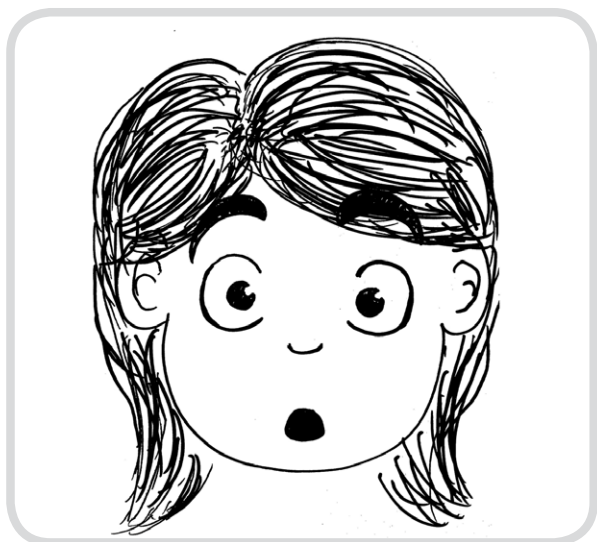
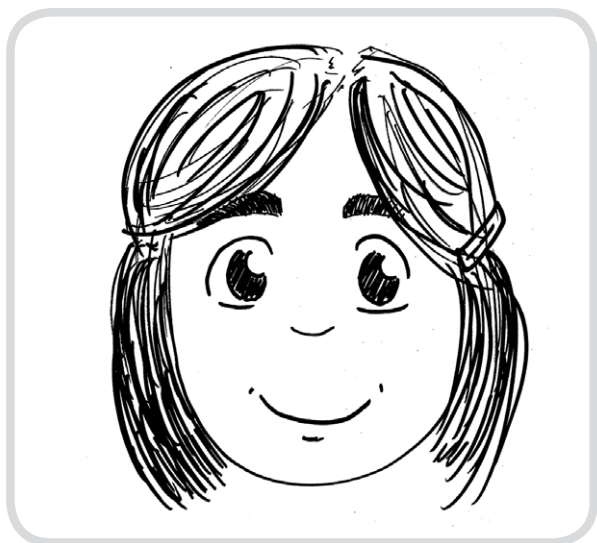
Na zakończenie prowadzący pytają dzieci, co zapamiętały z zajęć. Chętne dzieci odpowiadają. Prowadzący podsumowują, że ważne jest, aby dzieci pamiętały, że w ośrodku, w szkole mają prawo czuć się bezpiecznie, że nikt nie ma prawa bić, popychać dzieci. Gdy to jednak się stanie, ważne jest, aby o tym mówić dorosłym, do których mają zaufanie. Można też zadzwonić pod numer 116111 lub napisać o swoim problemie na stronie www.116111.pl. Rozdają dzieciom komiksy (załącznik nr 4), które przedstawiają treści poruszane na zajęciach. (Jeżeli jest czas, komiksy można pokolorować na zajęciach – 10 MINUT).

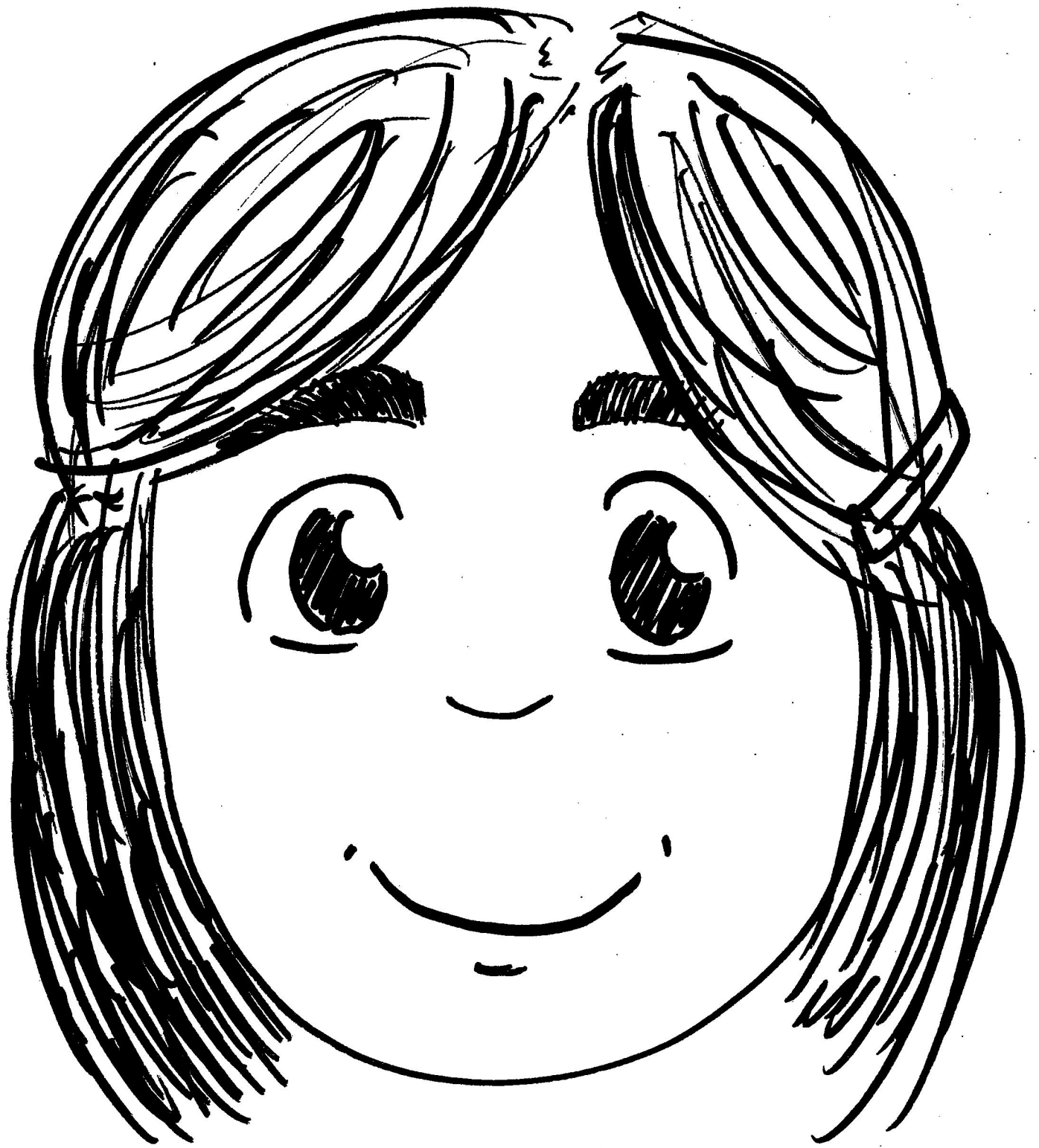
Na zakończenie prowadzący dziękują dzieciom za wspólne zajęcia i proszą, aby cała grupa nagrodziła siebie głośnymi brawami.

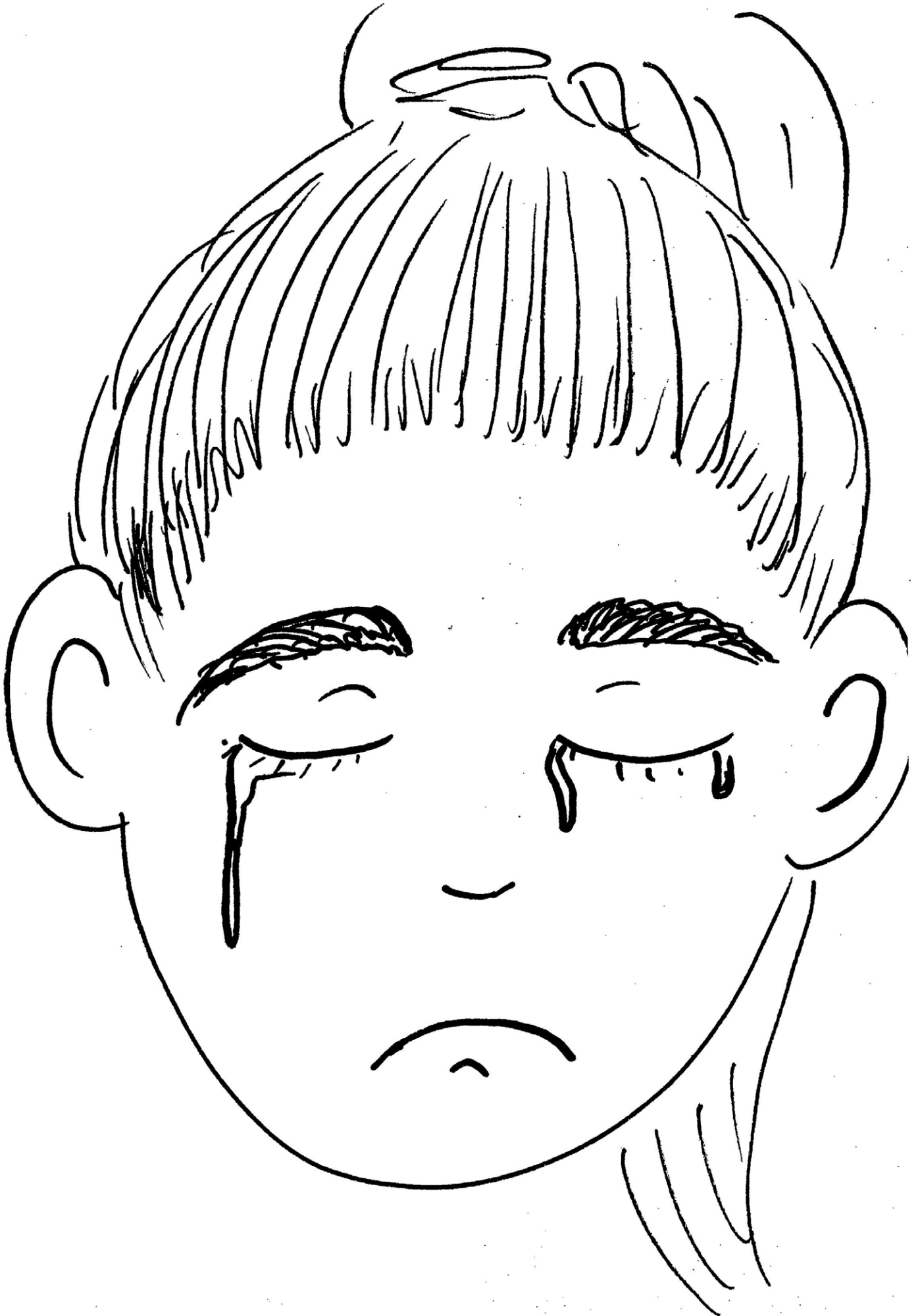
SŁOWNICZEK

Dzień dobry w różnych językach		
język	pisownia	wymowa
arabski	ابحرم	Marhaba
angielski	Good morning	Gud morning
czeczeński	ДЕ ДИК ХИЙЛ	De dik hijl
francuski	Bonjour	Bonżur
gruziński	გამარჯობა	Gamardzoba
niemiecki	Guten Morgen	Gutenmorgen
rosyjski	ДОБРЫЙ ДЕНЬ	Dobryj deń
tadżycki	субҳ ба хайр	Subh ba khayr
ukraiński	ДОБРЫЙ ДЕНЬ	Dobryj deń
wietnamski	Xin chào	Sin ciao (tonacja w dół)
kraje muzułmańskie – częste powitanie osób religijnych	Salam	Salam

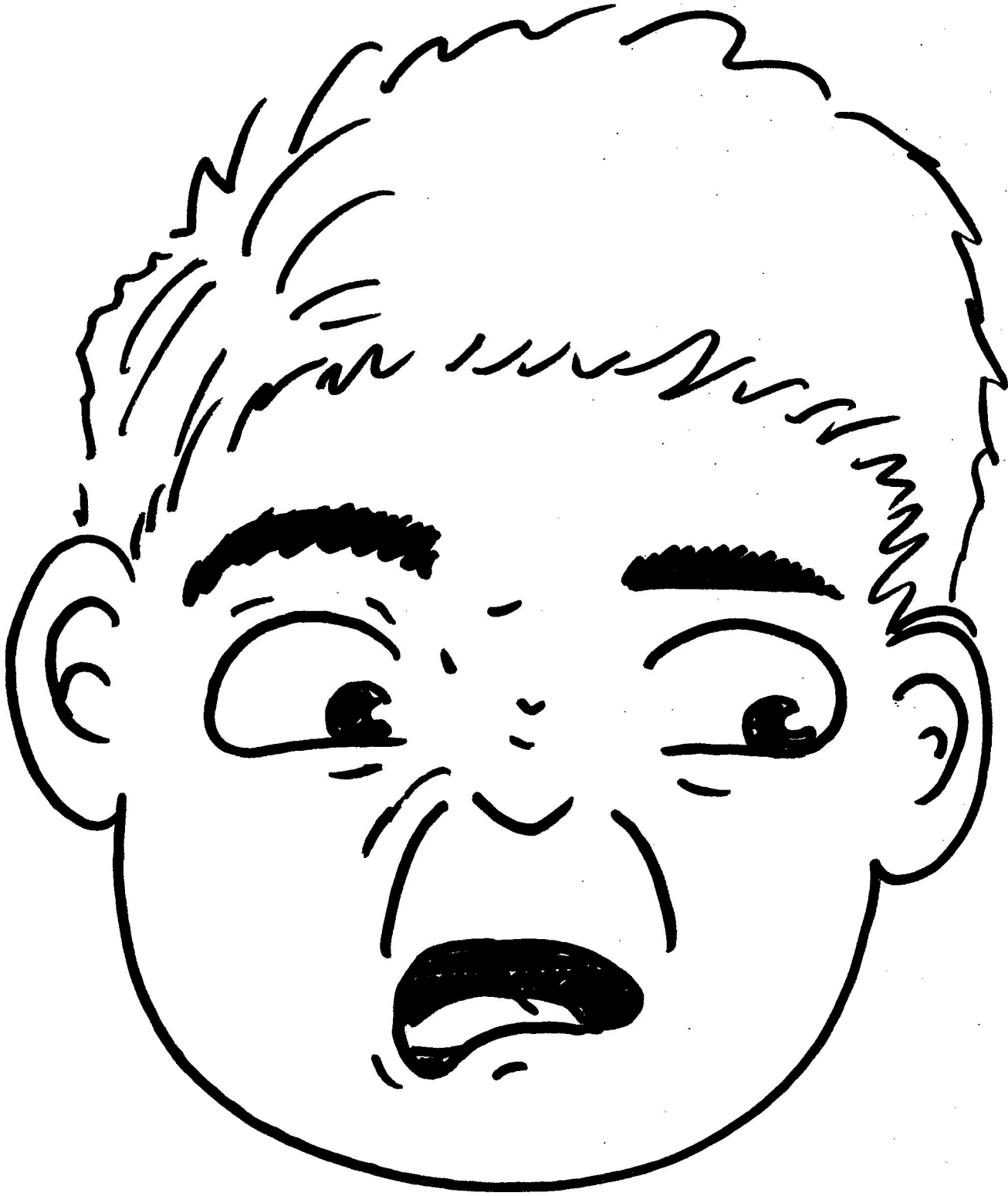
EMOCJE

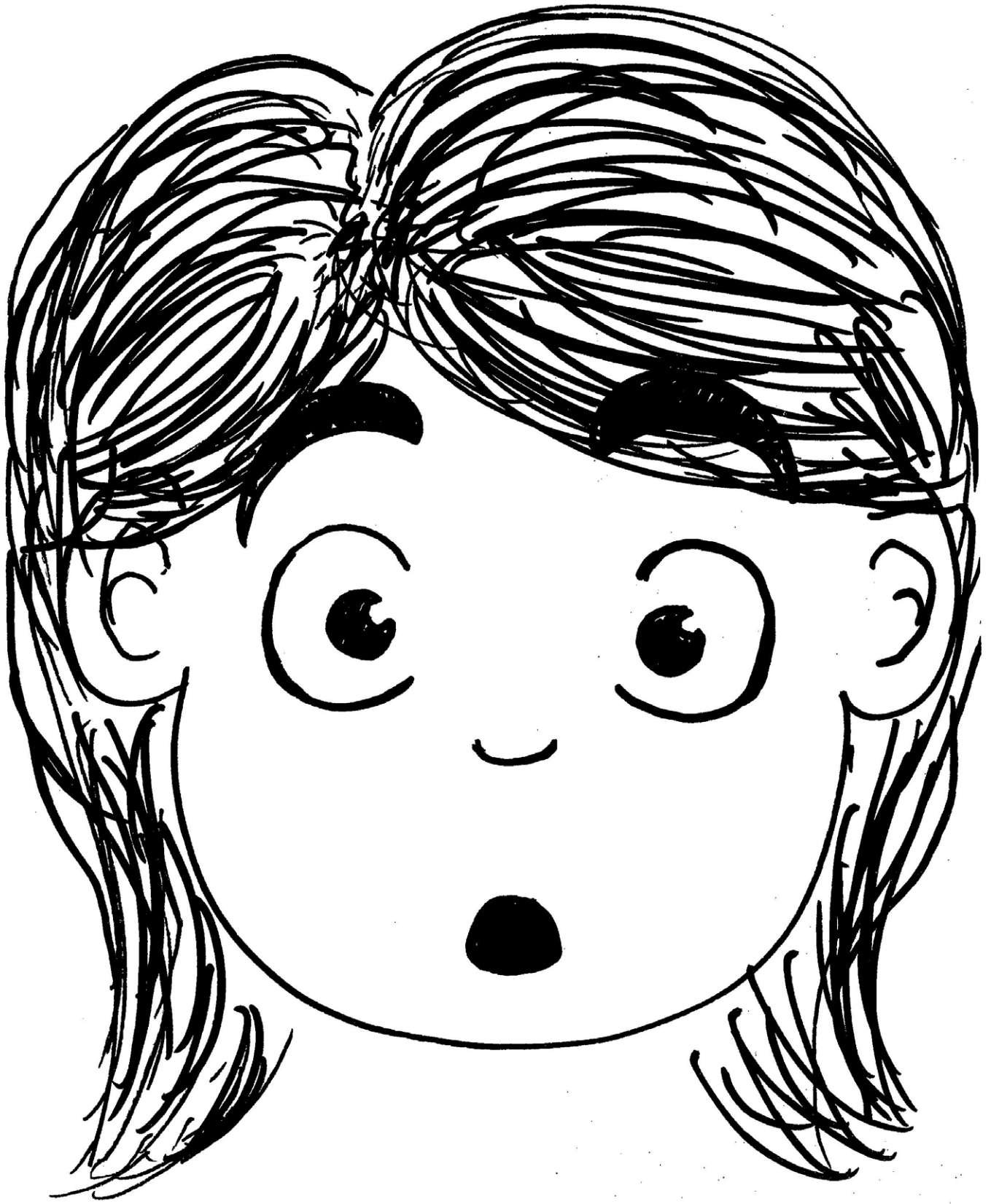

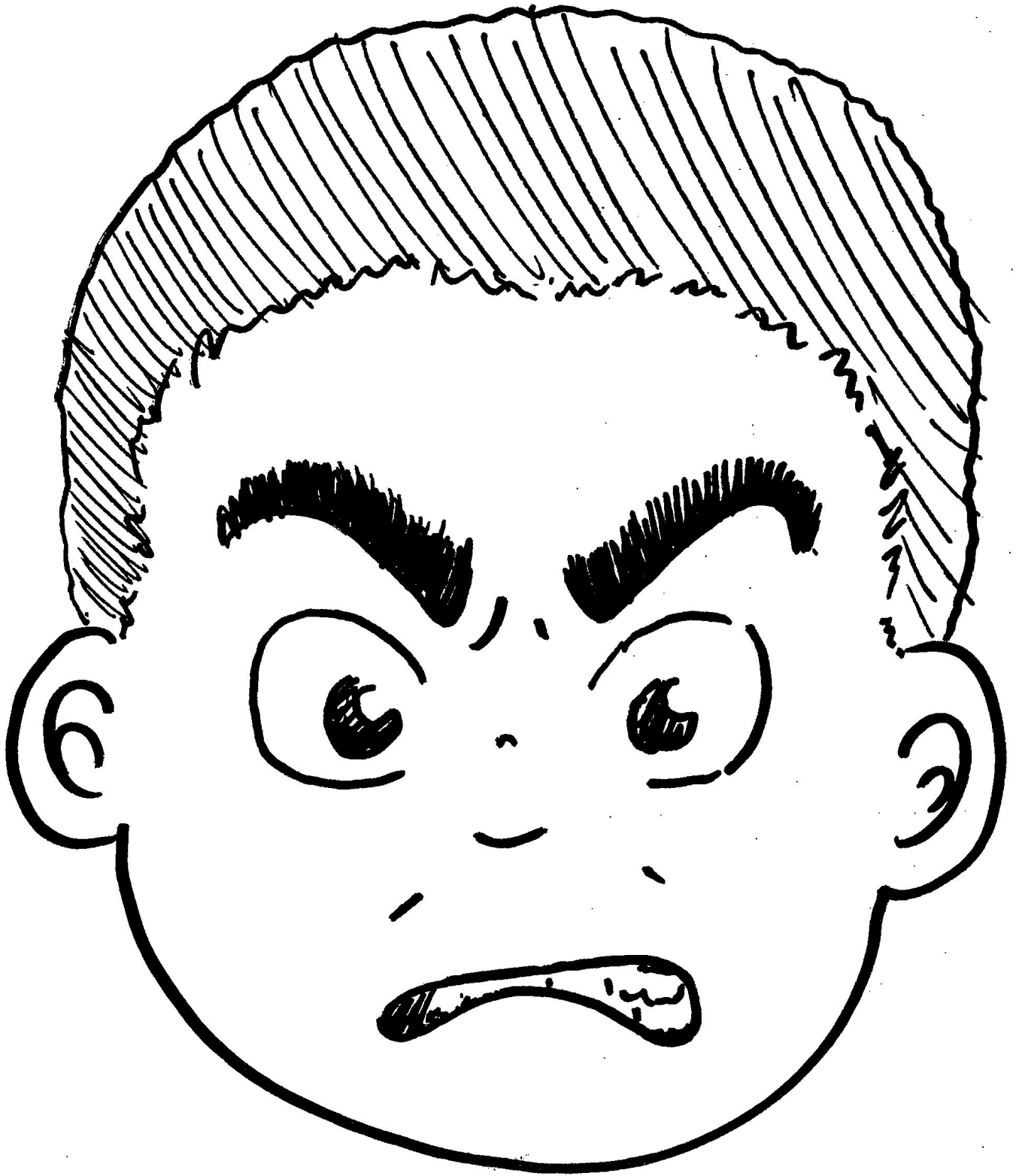

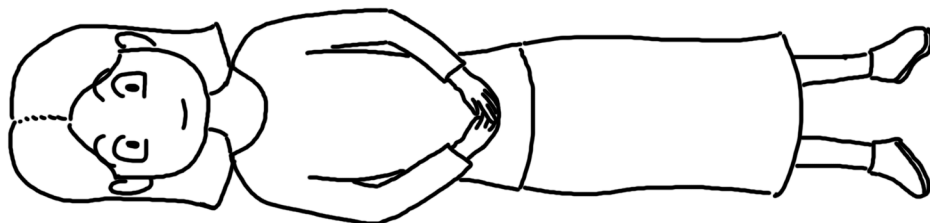
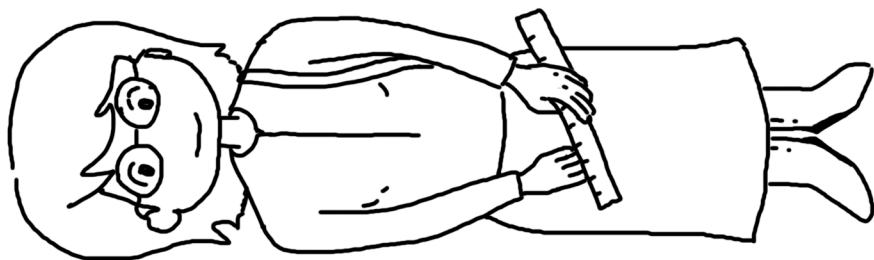
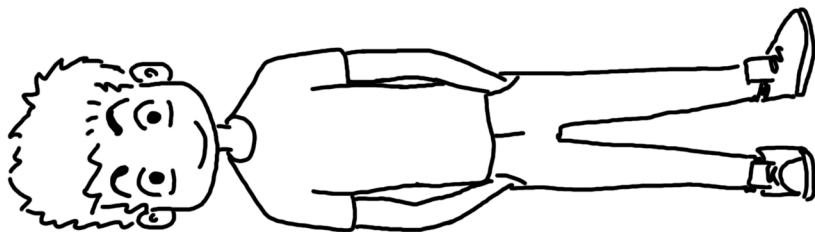
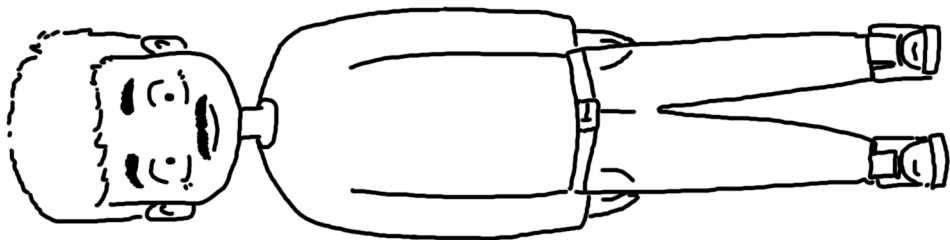

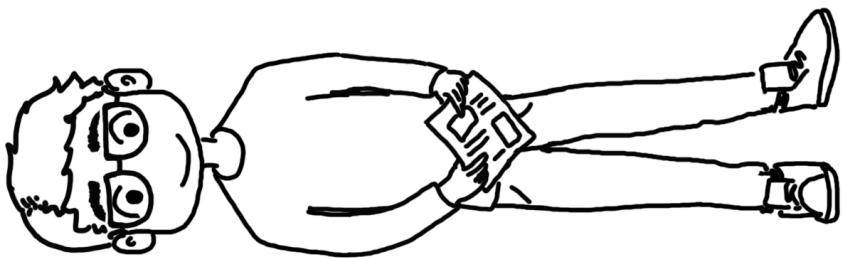
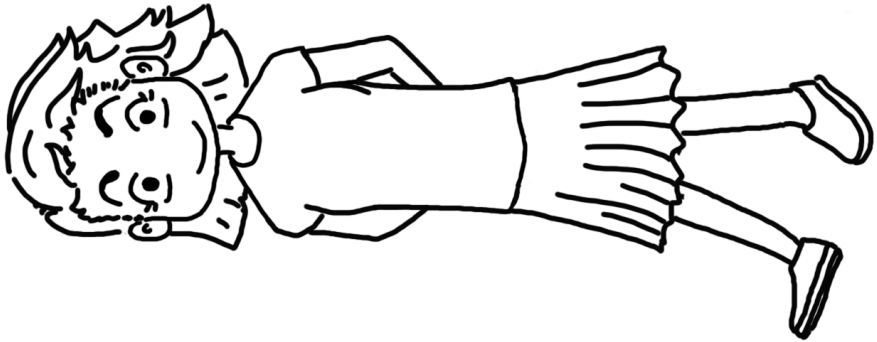
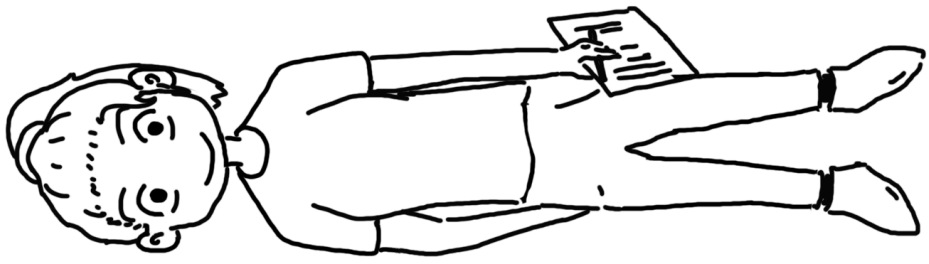

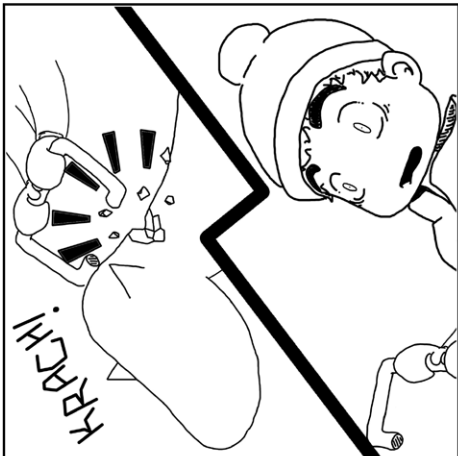

Komu byś o tym powiedział/powiedziała?

